

Kokkuvõtted ja märkmed Kogemuspäeval läbiviidud vestlusringidest

Kogukonnad, turvalisus ja koostöö – kuidas jõuda loosungist sisuni?

Läbiviijad Eimar Veldre Siseministeriumist ning Aule Kikas Muraste külaseltsist.

Eimar Veldre tutvustas kogukonnakeskset lähenemist, arusaama, et probleeme tuleb lahendada eestkätt lähtudes neist, keda enim puudutab ning nendega koos. Kesksel kohal on kogukonna oma algatus ja võime kujundada turvalist elukeskkonda. Samuti on oluline leida tasakaal ennetuse ja reageerimise vahel – ennetada on alati olulisem, reageerimine tähendab juba tagajärgedega tegelemist.

Töörühmas toodi erinevaid näiteid kohalikust algatusest ning samuti raskustest. Üheltpoolt saab kohalik kogukond külaseltsi vm ühingu või koostöövormi näol teha ära palju – nt aktiivselt kohalikku elu korraldades, või nt kasvõi organiseerides valvekaameraid ja tehes koostööd vallavalitsuse ja politseiga (märkav kogukond peletab ka pahalasi). Samas on keerukas kui vastutused ei ole selged ning nt metsaraies saavad metsaettevõtted suhteliselt vabalt tegutseda ja häirida kohalikku kogukonda, ent abi vallamajast või mõnest riigiasutusest on raske leida. Aule Kikas Muraste külaseltsist andis põhjaliku ülevaate kogukonna ja kohaliku külaseltsi tegevusest koostöös kohaliku omavalitsusega koduküla turvalisuse loomisel (liikluskorraldus, turvakaamerad, korstnapühkija ühishanked, helkurikampaaniad, piirkondliku turvagrupi moodustamine, kohalike vabatahtlike pritsumeeste, kaitseliitlaste ja (abi)politseinike kaasamine erinevatesse üritustesse, küla arengukavas turvalise koduküla kontseptsiooni kirjapanek jne).

Oluline on mõista, mida kogukond saab ise koha peal teha, kes oleks olulised partnerid ning mis on küsimused, mida saab koha peal koostöös või huvikaitse ja mõjutustööna ära teha ning millised eeldavad üleriigilisi algatusi ja vabaühenduste laiemat koostööd ja riigivõimu mõjutamist Tallinnas (nt mõne seaduse muutmiseks). Samuti tuleks senisest enam kasutada ära oma piirkonna Riigikogu liikmeid.

Linna- ja maakogukonnad – kas pigem sarnased või erinevad ja mida neil on üksteiselt õppida?

Läbiviijad Maria Derlõš MTÜ-st Lasnaidee ning Heleri Wazza Libatse Külaseltsist

Piirkonnapõhine kogukond

Erinevused: linna- ja maakogukonna probleemid on ühest küljest erinevad (vandalism, kodutundetud, hulkuvad kassid linnas vs halvad teeolud, lasteaia, poe puudumine maal). Samas on probleemide erinevusi ka erinevates linnaasumites (Mustamäe, Lasnamäe, Nõmme)

Sarnasused: Ka maal on vanast kolhoosiajast jäänud magalarajoonid, kus elanikud väga palju ühisesse tegemisse panustada ei taha.

Kuidas kogukonda liita: mõned ei tahagi sulanduda, tahavad vaikselt omaette olla, neile tuleb selleks anda aega, ei tohiks vägisi integreerima hakata. Igaühel erinev aktiivsuse muster ja nii ei pruugi mõned naabrid omavahel üldse trehvata. Koondumine kogukonnas on vajaduspõhine: kas seovad lapsed, ühised huvid, kas oled vana olija või uustulnukas. Ühine vaenlane või probleem on tihti ühendajaks (majaehitus valesse kohta – kõik ümberkaudsed ärkavad ja hakkavad tegutsema)

Kaasamine: toodi välja, et väikeses külas tulevad talgukutse peale välja kõik, suures külas 1/3. Isiklik kontakt tõmbab paremini ligi. Korteriühistu koosolekul sõltub osalus sellest, kas oled omanik või üürnik. Samuti mõjutab ajalooline väärtusmuster – kuidas oled selle korteri saanud (päranduseks, ostnud) ühistegemistesse panustamist. Oluline ka välja selgitada, mida keegi panustada saab: aega, raha, asju. Tähtis on pidada meeles, et koguaeg ei tarvitse püüelda kõikide kaasamise suunas, eesmärgiga saavutada hea esinduslikkus.

Kommunikatsioon: autolavka juures saab infot, „ämm“ tunneb kõiki, suust suhu levib info, FB grupis. Arutati ka huvitavat teemat: mida võiks teha, et maapiirkonnad oleksid julgeolekupunktid: linnalapsi võiks suviti maale laagrisse saata, et nad õpiks maatöid ja õpiks selles keskkonnas hakkama saama. Ohu korral oleks neil võimalik hajuda linnast maale, sest seal on ellujäämisvõimalused suuremad. Maapiirkonnad on julgeoleku tagamaa, linnad, kui mingi suurem õnnetus peaks juhtuma, on kontsentreeritud ohu kohad.

Uus pere kolib külasse – ütleks tere tulemast, aga kuidas?

Läbiviijad Urmet Itse Nedsaja Küla Seltsist ning Ruhnu vallavanem Jaan Urvet

Diskussiooni alustati küsimustega:

- Miks üldse minna tere ütleva?
- Milliseid kogemusi on Teil? (töötoas osalejail)
- Miks me ootame seda?

Selgus, et enamikel töötoas osalejatel oli kogemus, kus „põliselanike“ poolt uute vastuvõtmine oli kas väga pika vinnaga või neid ei võetudki kuni surmani omaks. Tundub, et selles osas on eestlane ikkagi vägagi umbusklik võõraste suhtes. Samuti on paljudes kohtades kasutusel oma sõna, millega määratletakse sisserännanud. Samas tõdesid kõik kohalolnud, et selline reserveeritus on omane vaid täiskasvanuile. Lapsed on üldiselt altimad suhtlejad ning tänapäeval lapsi enam väga ei takistata ka võõraste lastega suhtlemast. Üsna tavapärane on ka see, et võib minna kuni 2 nädalat (või isegi rohkem), kui üleaedsete naabritega tuttavaks saadakse. Tõdeti, et ega sellest midagi hullu polegi, sest alati võib ka lihtsalt vaikselt ise oodata, kuni tulla rääkima. Palju sõltub tegelikult igaühe enda avatusest – seda mõlemalt poolt. Aktiivne uus tuleb üldjuhul ka ise luurele ja uurima. Samas sellel võivad olla ka negatiivsed tagajärjed – vanemad kohalikud hakkavad kahtlustama, kartma ja tõmbavad „blokeeringusse“. Räägiti konkreetsest juhtumist, kus uue aktiivse inimese juhatusse saamisel tekkisid suured eriarvamused vanemate „põliselanikega“ ning tulemuseks oli, et uus ja noor eemaldus kogukonna aktiivsest tegevusest. Oli ka vastupidine näide, kus kogukonda saabus uus inimene, kes on arhitekt ja kes kaasati kohe aktiivselt kogukonna tegevustesse, sest parasjagu oli käsil külamaja planeerimine/projekteerimine. Sellest liikus arutelu edasi....

Mis kasu võiks kogukond saada „tere ütleva“ minekust? Miks see nii raske on ikkagi?

Tõdeti, et raskeks teevadki selle ennekõike oma hirmud, kinnisus. Avatud suhtlemisel on parem kaasatus, vähem erimeelsusi, vähem valearusaame, probleeme jne. Hirmud on elava inimese elu osa ja aastakümneid on meid ühiskondlikult õpetatud kartma ja hirme tundma. See teeb täiskasvanud inimese avanemise üsna raskeks, sest vanas rööpas on teatud mõttes mugav „sõita“. Lastel neid rööpaid pole ja nad on ka palju avatumad.

Leiti ka seda, et uutele tuleks siiski anda kogukonnas oma roll ja lasta neil ennast realiseerida selles rollis. Uued inimesed võivad endaga kaasa tuua ka uusi vaatenurki, uusi ideid, nägemusi, mõtteid – mis on vajalikud nii olemasolevate ideede paremini läbitöötamiseks kui ka mingite uute lahenduste leidmiseks olukorras, kus senise kogukonna mõtted on „kinni jooksnud“. Arvati, et mõnikord on vaja ka kodust välja minna, selleks, et aru saada, et meil on kõik hästi, õigesti. Seda ennekõike ka isiklike suhete tasemel – kus pere keskis tekkivad mõnikord arvamused, et meil on kõik nii pahasti ja midagi ei liigu ja siis uuele perele külla minnes võib märgata asju, mis kodus tunduvad korras ja head. Vähemalt iseenda jaoks. Ühiselt tõdeti, et kasu „tere ütleva minekust“ on kindlasti arvestatav (nii isiklikus kui ka kogukondlikus plaanis) ja seda tasub kindlasti teha.

Kuidas aga „tere“ öelda? Võimalusi on palju: ühes äärmuses möödaminnes öelda põgusalt paar sõna ja ulatada paber, kus kõik oluline kirjas, või teises äärmuses minna terve külaga kohe külla ja öelda, et tere, me otsustasime korraldada Teile just täna suure vastuvõtu peo.

Vestlusringis tõdeti, et **personaalne** (nimeline) kiri/kutse mingile külaüritusele mõnede puhul täitsa toimib. Samuti kingitusega küllaminekuid on tehtud. Samas kui seda teha ilma ette hoiatamata, siis on satunud „ebasobivatele“ hetkedele, kus inimesed on saunas/dušši all olnud. Arvati, et hea mõte oleks ka lähimat naabrit/lapsi ära kasutada nn „pinna sondeerimiseks“ või siis kedagi külast, kel on juba mingi kontakt olnud – kas traktorit vaja olnud vms. Täiskasvanuga võimalik, siis saata ka infot ürituse kohta või lasta kutsuda vms. Ühe variandina pakuti ka ühistesse tegevustesse kaasamist: talgud vms. Selleks viimaseks vestluseks jäi aega natuke napiks, aga kokkuvõtvalt tõdeti, et ühist retsepti – kuidas, tegelikult ei olegi, sest inimesed on nii erinevad ja seega tulebki läheneda personaalselt ja vastavalt olukorrale/võimalustele. Ka kogukondade aktiivsused, suurused, traditsioonid on väga erinevad. Igas kogukonnas on neid, kes ei soovigi suhelda ega ühestki üritusest osa võtta ning tõdeti ühiselt, et ka nende „vaikimist“ peab austama.

Kõlama jäi ka üks soovitus, et mistahes vestlustel peaks rohkem kasutama sõna „Meie“ ja seda igal tasandil. See loob rohkem sellise ühise tunde.

Mida teha kui sädeinimene läbi põleb?

Läbiviijad Evelyn Valtin KÜSKist ja Anneli Kana MTÜst Metsanurme

Tegurid, mis põhjustavad läbipõlemist ja grupitööde tulemusena pakutud lahendused neile:

1) pikka aega (aastaid) eestvedaja olemine

- võin ju ka midagi tegemata jätta
- anna vastutus teistele, olen rahul kui teised teevad
- ennast motiveeriv EI-list (nimekiri asjadele, millele ei ütlen)

2) kohusetunne kaalub üles õhina ja algatused; vastutus koormab ja uued tulijad "ei tea ju kuidas teha"

- teadlikkus iseendast, oma soovidest vajadustest ja võimetest
- jaga vastustust
- teistelt õppimine, nende kogemuste kuulamine

3) millegi ülesehitamine on väljakutse, siis saabub väsimus ja teised ei tule enam kaasa, tiimil on väsimus

- mõtle väsimusest kui millegist, mis on loomulik, sest sa saavutasid midagi
- võta hingetõmbeaeg (puhka igal päeval, igal nädalal, igas kuus ja igal aastal – ära lükka puhkust edasi)
- jaga neid hingetõmbehetki

4) pinged ühenduse omavahelistes suhetes, pinged pereelus, sõprade jaoks ei jää enam aega

- kui vaja, siis loo ühingusiseste pingete korral uus ühendus või jagunege muul moel
- ei-ütlemise oskuse arendamine
- võta endale aega
- ümbritse end positiivsete mõtete ja asjadega

5) vastutöötamine (nii ühenduse sees kui välised mõjutajad)

- kaasa uusi osapooli kui omavahel toime ei tule, kolmandad isikud toovad värskust suhtluskeskkonda
- rääkige omavahel korralikult ja põhjalikult asjad läbi, kuulake teineteise probleeme, ärge laske pingetel kaua omaette kahju luua)
- vastutöötajate puhul tuleb mõnikord lihtsalt kannatlikum olla ja mitte välja teha ägedatest reaktsioonidest, mingil ajal muututakse jälle mõistlikuks.

Ettevõtja kogukonnas kui kasutamata potentsiaal

Läbiviijad Kristiina Esop Vastutustundliku Ettevõtluse Foorumist ja Jaanika Tiitson Leedri Küla Seltsist.

Ettevõtlikkus muutub meie maailmas järjest tähtsamaks märksõnaks.

Töötoa käigus jõuti tõdemuseni, et sageli ei ole mitte ettevõtjad kogukonnas kasutamata potentsiaal, vaid vabaühendused ise võiksid olla ettevõtlikumad. Sageli ei näe ettevõtteid potentsiaali, mis peitub nende piirkonna vabaühendustes. Koostöö ettevõtja ja vabaühenduse vahel võib olla erinev. Jutu käigus tuli isegi näide sellest, kuidas üks MTÜ toetab oma tegevusega ettevõtjat, aidates tal ajada korda igasugust paberimajandust.

Samuti arutati töötoas vabaühenduste võimalustest ise tulu teenida. Läbi oma majandustegevuse saavutavad vabaühendused suurema iseseisvuse oma eesmärkide elluviimisel. Oma toodete või teenuste väljaarendamine ning seeläbi kasumi teenimine on au-, mitte häbiasi. Kord vabatahtlikult tegema hakatud üritus või missioon võiks seeläbi ühel päeval kujuneda su põhitööks ja mis võiks olla parem, kui hingest tulnud algatusega tegeleda iga päev nii, et see tegevus on ka tasustatud!

Kõige tähtsam eeldus ettevõtlikkuse julgustamiseks on kogukonna avatud meel uuenduste ees ning selle liikmete heatahtlikkus üksteise suhtes.

Koostöö viib alati kaugemale!